

Apotheker og fik $15/13$ s. A. af sin Moder Skjøde paa Apotheket for 11000 Rdlr. $16/7$ 1791 fritog Kancelliet ham for borgerlig Tyngde og Afgift af sin Næring og Specerihandel, naar han iøvrigt af sin Gaard betalte baade Grund- og Indkvarteringsskat. Hans Hustru *Anne Marie Gregoria Arensbach*, der var Datter af Præst Peter Mathias Arensbach i Tranderup og Gjertrud Godske $\dagger$ $29/8$ 1798, 23 Aar gl., og blev $3/9$ s. A. begr. i St. Gjertruds Kapel, men hviler nu i Gravhøvelvingen under Kirkens sydlige Kapel. Enkemanden $\dagger$ $2/2$ 1831, og blev 9 s. M. begr. paa Vor Frue Kgd. øst for Kirken, hvor Graven betegnes ved en Marmorplade, der har saadan Indskrift: »J. P. Rieffestahl, født d. 21 Oct. 1759, Apotheker i Nyborg fra 1789, gift med A. M. G. Ahrensbach, $\dagger$ d. 2. Febr. 1831, sattes dette Minde af en erkjendtlig Datter. — Lampen sluktes, Hvile fandt trætte Vandrer i den stille Grav. Prøvestunden snart henrandt; Faderømhed har paa Minde Grav.»

(Grunden til, at Familienavnet er stavet forskjelligt paa Epitafiet i Kirken og Marmorpladen paa Kgd., vides ikke.)

Den anførte erkjendtlige Datter hed *Karen Gjertrudine Charlotte Rieffestahl*, var født $16/8$ 1798, eiede Frydenlund ved Vedbæk, $\dagger$ ugift $17/6$ 1878, begr. paa Søllerød Kgd.

2. *Jakob Rieffesthal*, døbt $22/6$ 1761, opholdt sig 1796 i Assens.
3. *Karl Frederik Rieffesthal*, døbt $18/8$ 1762, Præst i Søllesteds-Vedtofte (Wibergs Præste Hist. 3 p. 264).
4. *Karen Rieffesthal*, født $14/12$ 1763, $\dagger$ $28/3$ 1844, ægtede $20/3$ 1793 Præst *Hans Crone* i Flødstrup—Ullerslev, født $16/8$ 1749, Provst, entlediget $6/8$ 1816, $\dagger$ $30/6$ 1825. De hvile paa Nyborg Assist. Kgd. Ligsten paa Graven.
5. *Kristian Rieffesthal*, født $10/4$ 1765, Præst i Munkebo (Wibergs Præste Hist. 2 p. 411).
6. *Lucie Margrethe Rieffesthal*, født $16/9$ 1767, g. m. Præst *Frederik Kristian Stehr* i Balslev—Eiby (Wibergs Præste Hist. 1 p. 141).

Nogle Christianssandske Præsteautobiografier.

Meddelte og ledsagede med Anmærkninger

af

Cand. jur. **E. A. Thomle.**

(Sluttet fra Bind IV. S. 23.)

3. Hr. Andreas Distelberg.

Andreas Distelberg, Residerende Capellan udi Arendal, er fød i een liden Kiøbstæd, kaldet Hobroe, beliggende i Aarhus Stift i det nordre Jylland, da mand skrev 1720 den 30 Decembr.; Faderen var der Borger og Kiøbmand, nafnl: Diderich Adamssøn Distel-

berg¹⁾, Moderen Anna Lauritzdatter Schipper: Bem^{te} Deres Søn, er der oplært i sin Christendom, Reining og Skrivning til sit Alders 14 Aar inclusive, blev da, først i Aaret 1735, sendt til een Præst i Wensyssel, nafnl: Nicolaj Boetzen, da værende Sogne-Præst til Taalstrup og Steenum Menigheder i Ierslev-Herret i Aalborg Stift²⁾, for at giøre Forsøg, om han hafde Pund og Gaver til studeringer; hos den ypperlige Mand, der var særdeles habil til at informere unge Mennsker i boglige Kunster, saasom han hafde lyckelige dona docendi, og derfor i sin Tiid hafde mange brave Folkes Børn til Information i sit Huus, er Velbem^{te} Hr. Andreas Distelberg informeret i Hoved-Sprogene og øvrige Videnskaber, som excoleris i de Cathedral-Skoler, ungefær i 3de Aar. Anno 1737 sidst in Decembri, er Han sendt fra samē Præst til Aalborgs Latinske Skole, for at underkaste sig Examen af samē Skoles daværende Rectore, Hr. Consistorial-Raad Hoppe, til at nyde Stæd der, efter Profect, (thi Hans Forældre vilde ej have Ham førsendt til Kjøbenhafns Academie, inden Han først hafde prøvet noget af at frequentere Een Cathedral-Skole); efter ustandene Examen, fik Han Stæd der paa den øverste Part i samē Skoles øverste Classe. Anno 1738 in Majo, er Han med fleere af samē Skole, dimitteret til det Kjøbenhafnske Academie, og blev inscriberet der inter Cives Academicos den 1ste Aug: Anni Ejusdem: Næste Aaret derefter sidst in Majo, obtinerede Examen Philosophicum, og strax derpaa den 29de Junii gratis bekom primæ Laureæ Philosophicæ honores. — 1741 den 23 Januarii var Han til Examen Theolog:, Examinatoribus Doctoribus, Marco Wøldike et Ieremiâ Frid: Reuss, og strax derpaa holt sin Dimiss-Prædikken; Samē Aar om Høsten er Han reist til Norge, med S: Stæ Theolog: Professore og Stifts-Propst i Christiansand, Høy-Ærværdige og Høylærde Hr. Søren Friedlieb, der samē Aar, fra Hobroe Latinske Skoles Rectorat, var allernaadigst bleven voceret til Sogne-Præst for Westre-Molands Præstegield i Christiansands Stift; i hvis Huus han opholte sig een Tiid af 4re Aar, og nød der meget got, der bliver Ham i een bestandig Erkiendelses Erindring.

1745 in Septembri blev Han af den brave og berømlige Propst i Nedenæss Provstie og Sogne-Præst i Arendal, Vel-Ædle,

¹⁾ En Adam Distelberg † paa Trø i Vestre Moland 1743 (begr. 7 Decbr. s. A.) 67 Aar gl.

²⁾ Cfr. S. V. Wiberg, Bidrag til en alm. dansk Præstehist. III. 350.

Vel-Ærværdige og Høylærde Hr. Diderich Stelling, tilbuden at være Capellan pro Persona hos Ham, som Han med største Erkiendtlighed modtog; og blev Hans Vocation til samme Station Allernaadigst confirmeret den 12te Februarii 1746; ordineret strax derpaa til det Hellige Lære-Embedet den 10 Maji, af den brave og berømlige Biscop udi Christiansand, Mag: Iacob Kærup, og strax derpaa indsatt til Lærere for Arendals Meenighed, nemlig: Festo Ascensionis Christi samme Aar; forblev i samme Station udi sin Sogne-Præstes og store Velgiøreres Huus, til at opagte hans Embede og Meenighedens sande Opbyggelse, ungefær XI^{ve} Aar; i hvilken Tiid Han levede ej allene som een troe Tienere i sin Herres Tieniste, men endog som een lydig Søn i sin Faders Huus, af hvem han nød daglig ald vedbørlig Ære, Kiærlighed og fortroelig Omgang, baade i og uden for Embedet, Hvis Æreminde derfor bliver Ham i een bestandig Ihukømlelse til Hans Dod.

Da nu endelig den smertefulde Dag, efter Guds Behag, at Døden gjorde Skilsmisse imellem deñe Eliam og Elisæum, indfalt den 23 Septembris 1756, og Sogne-Kaldet i Arendal blev vacant, er Han allernaadigst bleven voceret som Residerende Capellan for Arendals Meenighed den 18 Februarii 1757¹⁾. Af Guds Naade, er

¹⁾ Ved kgl. Rescript af 2 Marts 1742 blev det bestemt, at ved forefaldende Vacance i Kaldet skulde der i Arendal oprettes et residerende Capellani med en aarlig Løn stor 80 Rdlr. af Sognepræsten, Høitidsoffer af Menigheden og en af Mensal-Gaardene. Dette Capellani ophævedes dog atter ved kgl. Rescript af 9 Sept. 1803. Distelberg, der forgjæves flere Gange havde søgt sig befordret til et bedre Embede, forblev i Arendal som residerende Capellan, indtil han under 6 April 1801 indgav Ansøgning, om at entlediges fra sit Embede mod 200 Rdlr. i aarlig Pension af Eftermanden samt Naadsensaar og mod at hans Enke efter hans Dod skulde erholde Pension af Kaldet efter det af ham allerede tidligere udvirkede Rescript af 8 Juni 1770, ved hvilket det var bestemt at Naadensaaret og Enkepensionen ved det residerende Capellani i Arendal skulde perpetueres og fastsættes, saaledes som N. L. 2—13—8 foreskrev for Kjøbstadpræsternes Enker. Han anfører i sin Ansøgning, at han nu var over 80 A. gl., var den første residerende Capellan i Arendal, at han havde tjent 55 Aar og saaledes nu var Jubellærer i et ringe Embede, at han 5 Gange havde forrettet Vacanser, at han forgjæves havde anholdt om Befordring og at han havde Vidnesbyrd fra 5 Biskopper om tilfredsstillende Embedsførsel. Biskop Hansen anbefalede ogsaa Ansøgningen, idet han bemærkede, at Eftermanden formentlig ikke længe vilde komme til at bære Pensionen, da Distelberg allerede var i en høi Alder og derhos svagelig. Under 13 Marts 1801 erholdt i Henhold hertil Distelberg den ansøgte Afsked, men var allerede forinden afgaaet ved Døden i Arendal 9 Marts s. A. (begr. 16 Marts) 83 A. gl. Han ægtede 22 Okt. 1782 i Arendal Anna Petra Terpager, født 1739, † i Arendal 22 April 1826 86³/₄ A. gl. og Datter af Sognepræst

Han det som Han er, og Hans Naade hos Ham, har dog icke været forgiævis.

Arendal d: 24 Aug: 1765.

Veritatem testor

Andreas Distelberg.

4. Hr. Jens Boye.

Jens Boje Sogne-Præst til Tromøe og Ostre Molands Meenigheder i Nedenæss Prousti og Christiansands Stift i Norge er føed A^o 1715 d: 19 Febr: udi den Kiøbstæd Sæbye i Ven-Syssel under Aalborg Stift beliggende. Hans Forældre vare Nicolai Boje Kongl. Majts Velbeskikkede Byeskriver og Barbara Lund en brav Borgers Dotter sammesteds. Disse Hans Forældre vare vel ikke af stoer Formue, men Sparede dog ingen Fliid eller bekostning for deres 10 Børn, altsaa ey heller for Denne for tiiligen at lade Ham undervise i Begyndelsens første Rudimenter, og da Hand derved loed se saavel et lykkeligt ingenium, som og en sær slags Lyst og Fyerighed, blev det efter Hans Faders Død, da Hand var 10 Aar gammel, besluttet at holde Ham til Studeringer, til Hvilken ende Hand strax blev indsat i Byens publicke Skoele, Hvor Han under bedste Opsigt og troe Underviisning forblev til Hans Alders 18de Aar, da Hand af Skoelens ypperlige og brave Rector Mag: Thomas Andrup blev forsendt til Academiet i Kjøbenhavn, Hvor Hand in Majo 1733 ankom, og efter ustandne examen blev indskreven iblandt Studenternes Tall. Her ved Academiet blev Hand nu vel nogen Tiid derefter liggende, men omsider drev dog Hans Fattigdom Ham derfra til Fyen, Hvor Hand af Hr. Povel Landt forhen Sogne-Præst til Hesselager Meenighed som Informator for Hans 5 Børn blev antagen og forblev til Aaret 1736 in Majo, da Hand igien forloed dette Sted og begav sig til Academiet for at Sustinere hans Examen in

til Mern paa Sjælland Mag. Laurits Pederssøn Terpager og Anna Schutz eller Schytte samt Enke efter Sognepræst til Arendal Erik (Nielsson) Colstrup, hvis 2^{den} Hustru hun var. Hun havde ikke Børn i noget af sine Ægteskab. Under 10 Okt. 1782 oprettede Distelberg og hans tilkommende Hustru et Testamente der under 26 Juni 1789 erholdt kgl. Confirmation, ifølge hvilket den Længstlevende indsattes til Universalarving mod i Tilfælde af nyt Ægteskab at svare Førstafødtes Arvinger 50 Rdrl., medens Boet i andet Tilfælde ved Længstlevendes Død skulde deles mellem begges Arvinger efter Loven.

Philosophicis, Hvilket lykkeligen og med Ære ogsaa skeede in Septembr. samme Aar. Men Hans Fattigdom, der forhen hafde trykt Ham, tilloed Ham endnu ikke ret længe at blive liggende ved Academiet, dog, da Hand Selv ingen Raad vidste, sørgede Herren for Ham og uformodentlig opvakte for Ham en meget goed Condition hos Mag: Matthias Reutzer, fordum Sogne-Præst til Landet og Breiinging Meenigheder paa Taasing under Fyens Stift (en i sin tiid meget grundig Theologus, der længe hafde lagt ved Universitetet i Kjøbenhavn og holdt Collegia Theolog: for Studiosis). Her blev Ham da betroed 3de børn at informere og tillige givet den ynskelige Leylighed selv dagligen at kunde nyde all fornøden underviisning og Veyleedelse i Hans Studio Theolog: Men bemeldte brave Mand døde Halvandet Aar derefter, Hvorudover Denne til Micaelis Tiider 1738 atter forloed dette sted og tredie gang begav sig til Kiøbenhavn, Hvor Hand ved Academiet blev liggende Aaret omkring, og imidlertid med all Fliid end meere præparerede sig til Hans endnu forestaaende examen Theolog: Hvilken Hand og derpaa in Sept. Anno 1739 fremstillede sig til og med goed berømmelse overstoed under de vidtberømte D. D. og P. P. Theologiæ Marcus Wældike og Jeremias Fridericus Reuss. Men herpaa behagede det Herren, hvis Veye for dem, som haaber paa ham, ere goede skjönt underlige, efter nogle faae Ugers forløb at kalde Ham til det Hellege Offentlige Lære-Embedet formedelst det Kongl. Octroyerede Danske Asiatiske Compagnies Høye Præsident og Directeur, Hvilke d: 3^{die} Nov. A^o 1739 udvalgte Ham og gave Ham Deres Kaldsbrev paa at være Skibs-Præst paa Deres dette Aar til Conton i China destinerede Skib, Dronningen af Danmark¹⁾ kaldet, som og den 20de ejusdem af Hans Kongl. Majt Selv Salig og Høylovlig Ihukømlig, Kong Christian Den 6te allernaadigst blev Confirmeret. I denne Tieneste da Hand dertil af Biscoppen i Siellands Stift Mag: Peder Hersleb var bleven indviet, forblev Hand udi 5 Aar, og imidlertid under mange haarde Sygdomme og betydelige Vaadefulde Omstændigheder saae China 2de gange, Hvilket til deels kand erfares af Hans fra denne Tieneste givne Dimission efter Originalen saa lydende:

Hr. Jens Boje er in anno 1739 kaldet og allernaadigst confirmeret til at være Skibs-Præst paa det Kongl. Octroyerede Danske Asiatiske Compagnies Skib Dronningen af Danmark kaldet, med

¹⁾ En Model af dette Skib forærede Boye til Tromø Kirke.

Hvilket Hand haver giort 2de Reyser til og fra Canton i China, og næstafvigte 2^{den} Sept. seenist med bemeldte Skib er hjemkommen, og som Hand paa den første reyse har truffet den Malheur formedelst anstød paa Læsøe siden at maatte overligge udi Arendal og nu seeniste Reyse ligeleedes at vørde hiemsøgt i China af den i Compagniets Factorie d: 6 Dec: A^o 1743 opkomne Ildsvaade, hvorved Hand efter de hjemkomne Officerers Beretning har taget en stoer og anseelig Skade, foruden at Hand har tilsat sine beste Lægems Kræfter, og da Hand nu haver ansøgt om vores Vidnesbyrd, og Allerunderdanigste Recommendation til Deres Kongl. Majt, saa kunde vi udi allerdybeste Underdanighed forsikre, at som Hand af alle og Enhver der Hannem kiender, baade Geystlige og Verdslige Stand haver et godt Rygte for Hans ustraffelige og opbyggelige Levnet, saa have og De, med Hvilke Hand paa begge ovenmeldte reysen har faret, givet Ham liige Skudsmaal, ja ikke noksom vidst at berømme saavel Hans Nidkiærhed i Hans Embede, som og udenfor Embedet Hans Christelige Vandel og sømmelige Omgang med Enhver fra den Øverste til den Nederste. Hvorfore vi og saa meget meere i Anledning af den Kongl. allernaadigste Octroyes 24de Post understaae os Hans Befordring til Kald og brød her i Landet i allerdybeste Underdanighed at recommendere. Kiøbenhavn d: 27 Nov. A^o 1744.

Schulin, Kønnemann, Fabritius, Fischer, V. Hemers.

Efter saadan Hans Dimission forblev Hand i Kiøbenhavn 3de Aar, men imidlertid efter Biscopens Mag: Peder Herslebs Forslag hafde den ære over halvandet Aar at blive betroed Sogne-Præstens til Hellig Geistes Kirke, nu afgangne Mag: Kaasbølls Embeds-partes udi hans saa langvarige Svaghed, Hvilket og omsider hafde den goede Virkning for Ham, at Hans Nafn blev erindret paa adskillige Høye Steder, og at Hand den tredie Søndag efter Trinitatis A^o 1747 allernaadigst blev befalet at Prædike for det Høy-Kongelige Herskab i Christiansborgs Slots Kirke, hvorpaa strax fulgte, foruden anden Høj Kongelig lovet Naade, at Hand i samme Uge uden Hans eget viidende og Ansøgning allernaadigst blev kaldet til at være Sogne-Præst til den deel af det efter Kongl. Resolution i aaret 1742 deedele Holts præstegield, som bestaae af Tromøe og Østre Molands Meenigheder i Christiansands Stift.¹⁾ Her paa dette Sted

¹⁾ Ved kgl. Rescript af 2 Marts 1742 blev det bestemt, at Holts Præstegjæld med sine 4 underliggende Annexer (Tromø, Østre Moland, Dybvaag og Flougstad)

blev Hand da i Tallet den første Sogne-Præst, og har nu der arbejdet paa det 18de Aar. Præstegaarden, der forhen var den Residerende Capellans faldfærdige Sæde, har Hand meestendeel paa Hans egen bekostning gandske af Nye opbygget: Kirkerne, som vare meget usle ved Hans Ankomst, ere ved Hans fliid og Omsorg satte udi en u-gemeen goed Stand, etc. Men hvorleedes han imidlertid har bygt paa Zions brystfældige Mure, kand vel kiendes i eet og Andet, men overlades dog gandske til andre at dømme om. I Ægteskab indtrædede Hand A^o 1742 d: 7 Sept. med Jomfr. Hannibaline Catharine Kasberg, Een brav Landmands og Forpagters Dotter fra Fyen, med Hvilken Hand nu har leevet meest 23 Aar. og aflet 5 Børn, hvoraf 3de leve. Hand gaar nu ellers i det øvrige i Hans Alders 51 og Embeds 26de aar, men som en Mand, der har baaret Aaget fra Ungdommen, meget Svekket paa Kræfter og formedelst Hans Legems brystfældighed seende daglig hen efter Hands Salige Oploselses Dag.¹⁾

Obs. Skjønt den Høyædle og Høyærværdige Forfatter af det lovede Skrift Norv. Sacr. Qvadripart: Selv har forlangt en ud-

ved første indtrædende Vacanse skulde deles i 2 Kald nemlig Holt med Dybvaag og Flougstads Annexer og Tromø med Østre Molands Annex. Denne Bestemmelse traadte dog først i Kraft ved Sognepræsten til Holt Hr. Gjert Fayes Død 16 Maj 1747, da Jens Boye under 30 Juni s. A. fik Bestalling som Sognepræst til Tromø og Østre Moland, der vedblev at udgjøre et Sognekald, indtil det ved kgl. Resol. af 11 Sept. 1877 blev delt i 3 Præstegjeld: Barbo, Tromø og Østre Moland.

¹⁾ Han døde i Embedet 27 Septbr. 1774 60 A. gl. paa sin Eiendomsgaard Tvede i Østre Moland, hvor han boede de sidste 7 Aar af sin Embedstid, idet han overlod Capellanen Hr. Tellef Stub Præstegaarden og dens Drift. Han efterlod sig ved sin Død en beholden Formue af 1155 Rdl. 1 L 11 β . Med sin Hustru Hannibaline Catharina Pedersdatter Casper, der † paa Gaarden Tvede i Østre Moland 1777 (begr. 10 Sept. s. A.) 68 A. gl., (Datter af Peder Andersen, der blev begravet sammesteds 70 A. gl. 1 Aug. 1749) havde han 5 Børn, af hvilke følgende 4 kjendes: 1) Barbara Sophie, født i Kjøbenhavn 31 Okt. 1745 (døbt i Helliggeistes Kirke 3 Novbr. s. A.), † paa Rægevig i Tromø 17 Decembr. 1814 72 A. gl. * 1) paa Østre Tvede i Østre Moland 18 Jan. 1764 med Skibsfører og Skibsrheder Morten Larssøn Dahl, født paa Gaarden Næs i Tromø Sogn 2 Juli 1734, † paa Salterø i samme Sogn 25 Juni 1784, Søn af Skibsfører Lars Andersson Dahl og Anne Olsdatter, og 2) i Tromø 16 Januar 1790 med Skibsfører og Skibsrheder Jacob Nielsson, født i Rægevig 7 Decbr. 1762, † der 23 April 1825. Søn af Skibsfører Niels Petersen og Karen Larsdatter Dahl. 2) Hans, døbt i Østre Moland 24 Okt. 1747, begr. der 10 April 1748 5 M. 17 D. gl. 3) Nils (eller Nicolai), hjemmedøbt og Daaben stadfæstet i Østre Molands Kirke 22 Juli 1749; han var 1774 paa en Reise til Amsterdam som Sømand. 4) Peder, døbt i Østre Moland 1 Juni 1751. Han boede senere paa Østre Tvede i Østre Moland. En af Sønerne, uden Tvivl den yngste,

førlig beskrivelse af enhvers levnet, saa frygter jeg dog, at dette mit er bleven alt for vidtløftigt, men i saa Fald behager Hand at udlade, Hvad ham Siunes.

I Henseende til Sproget kunde mand vel af adskillige Aarsager have ynsket, at Skriftet maatte have bleven udgivet paa det Latinske, men da der Mueligt bliver mere Aftræk derpaa, naar det udgives i det Danske, saa ufinder vel den Høylærde Forfatter selv, hvad best og tienligst er — til Slutning maa jeg ellers tilkiendegive mig saa fattig i den Materie, at jeg ikke veed mig at eye det mindste enten gammelt eller Nyt, uden hvad som trykt er, der kunde tiene til nogen Nytte eller Oplysning i dette Verk. —

Østre Molands Præstegaard den 24de Apr. 1765.

Jens Boje.

døde ugift: derimod havde den anden flere Børn, hvoriblandt en Søn Jens Boye, der † 1848 som Skibsfører. — Mag. Boye har sandsynligvis forfattet de Indskrifter, der findes paa østre Molands Kirkeklokker: paa den største Klokke læses:

»Jens Boyes Flid,
Som derpaa drev,
Og Sognefolkets Gaver,
At jeg kom hid
og gydet blev,
jeg at tilskrive haver.

Anno 1754.*

og paa den mindre Klokke:

»Jeg gydet blev og kom herhid
I første Sognepræstes Tid;
Saasart som Taarnet færdig stod
Mig Almuen bekoste lod.

1752*.

Han skal have været en driftig og virksom Mand: skrev en smuk og tydelig Haand og førte paa sine Chinareiser en Dagbog, der brændte ved den ulykkelige Ildebrand i Canton«. — Da ved en Barning i Molands Kirke Barnets Navn blev opgivet at skulle være Astrid, skal Mag. Boye have sagt: »jeg vil ei kalde hende saa; thi hun kan blive strid nok alligevel«, hvorpaa han døbte Barnet Ester. En anden Gang, fortælles der om ham, syntes han, at hans Nabo paa Gaarden Ristøl tog sig vel lang Middagssovn. Boye gik derfor til ham og vækkede ham med følgende Vers:

»Haren trængt af Vinterkuld
Lover: til Sommeren at bygge Hus;
Men naar Busken bli'er lidt huld,
Falder hans Tanke snart i Grus.

Lade Folk i Nøden siger:
Jeg vil pløie, harve, saa,
Men naar Nøden lidet viger,
Ligge de, hvor før de laa.

5. Hr. Ditlev Luth.

Det Lidet og tillige det lidet betydelige, Ieg formaaer at nævne den berømelige Efterspørgen, hvad mit hidindtil førte Løb paa den Vej i Tiden angaaer, fremviiser sig i det følgende: Ieg er den 10 Maji 1723 barnfødt i Xstiania. Min Faders Navn var Hans Christian Luth.¹⁾ Min Moders Navn var Margrethe Andres Dotter Walther, og den Betiening min Fader forestoed, var at dirigere Brand-Væsenet i bemeldte Xstiania, samt ved de Sondenfielske Fæstninger. Den gode Gud skal aldrig savne min Taksigelse, at Han gav mig anførte Forældre, ti begge vare av det brave og retskafne Slags, men Hans Godhed taber og intet av sin Berømmelse, om Ieg vedgaaer, at mine brave Forældre henhørte til den Hob, der er fattig. I Forældres Vilkor var da ingen Vej beredet mig til Studeringer; ja synede sig end nogen Vej, saae man den bestrøed med Steene, hvoriblandt vel dene keeg frem, som den største, og var den svareste at henvelte: Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat res angusta domi. Skaberen, der havde danet mig, havde dog ikke danet mig til et Caput sine Cerebro. Han føiede det derfor saa, at en Herre, der var sat i Ypperlighed, og hvis ærefulde Navn Ieg ved min Daab blev agtet værdig at bære; ja til hvis Meneske-kiære Person mig derefter i de tidlige og uforstandige Aar var tilladt, ja endog ved Befaling tillagt en sær naadig og dristig Adgang, at dene Herre ved Anledninger, Han selv udsogte sig attenderede mit Nēmē, examinerede min Tilbøjelighed og endelig determinerede mig til Studeringer.

Fra saadan Punct, der efter første Udseende var rett anseelig, udløber da min Vei til mine uanseelige Studeringer. Herrens Veje

---

Mens jeg sparked, mens jeg grov.

Du da snørked, Du da sov.

Krat og Tue haver han,

Jeg et kostbart Agerland.

1) Han blev begravet i Christiania 15 Aug. 1740 61 A. 8 M. gl. paa Byens Kirkegaard »med alle Klokkers Ringning paa engang« og var gift 2 Gange: 1) med Marie Jørgensdatter Rafnsberg, med hvem han havde en Datter Lisbeth Margrethe, der endnu 1740 levede ugift i Christiania 32 A. gl., og 2) med Margrethe Andersdatter Walter, med hvem han havde følgende Børn: 1) Marie Kirstine, der 1740 var 20 A. gl. og ugift. Hun levede senere hos Broderen Ditlev i Moland. 2) Ditlev, opkaldt efter Statholder Ditlev Vibe, der stod Fadder til ham, døbt i Vor Frelsers Kirke i Christiania 13 Mai 1723. 3) Wilhelm, døbt i Vor Frelsers Kirke 6 Novbr. 1725 og 4) Michael, døbt i Vor Frelsers Kirke 31 Juli 1728.

maa man kalde uransagelige. Jeg havde derfor endnu ikke gjort det første Skritt paa min Vei til Studeringen, førend Tiidens Herre sendte min vigtige og rett nægtige Herre sin Rappel, og Han altsaa maatte giøre de sidste Skritt paa sin Vei til de evige Boeliger. Man siger: Subrue futuram. patitur structura ruinam. Talemaaden beholder i andre Deelee sin Rigtighed, men i den Deel blev den ikke rigtig, at min Bestemelse til Studeringer døde med min uskatterlige Herres Død. Jeg klager det med Smerte, at Ieg i dette nu baade qva profectum in Studiis et effectum ex studiis føler Stød. ja Stød saa betydelige af min betydeligste Herres dødelige Affald, at hverken den Tiid, der er, eller Tiider, som maa komme, give mig det Haab, at kunne overvinde dem. Ipsa mei ad studia determinatio blev dog, min vit, men ikke noksom tit berømte Herres Død u-agtet, uden al Omstødelse. Styttten var vel dene, at den udødelige Herre selv var min dødelige Herres Raad-Giver, da Hans Raad blev: Jeg skulde studere. Den ævige Konge, den u-forkrænkelige, den aleene viise og udødelige Gud være derfor allerførst og allermest for min ganske Bestemelse til Studeringer Priis og Ære i al Ævighed! Amen!

Bestemelsen, som der er anført blev derefter ved mine omhyggelige Forældre udført. Da altsaa mit XI^{te} Aar var begyndt, begyndtes og mine Forældres Omsorg at se mig indlemet i den publicke Latinske Skole, der er i Xstiania. Laus sit Deo! omnia bene rata sunt tacta et facta. Min Indgang i Skolen skeede derfor i Aaret 1734, til hvilken Tiid Skolens Rector var den baade frøme og lærde Cencellie-Raad Hr. Iacob Rasch. 8te Aar efter den Tiid eller 1742 skeede igien min Udgang af Skolen, og blev da Skolens Rectorat forestaaet af den virkelig habile og erudite Hr. Magister Erich Arbien. Fattigdom kiededes aldrig at følge mig min heele Vej gjenem Skolen, særlig var den mig i Hælene i de 2 sidste Aar, da min Fader var naturaliter mortuus, og min Moder ved saadant Dods-Fald tillige var civiliter mortua, saa at Ieg ved min brødløse Moders Bord end ikke fandt Brød til Mættelse. Herren, der er god, lod mig dog ikke forsmægte paa Vejen, ti da Ieg ikkun maadelig spurgde, hvorfra Brød skulde tages, som Ieg kunde æde? var det nær ved Haanden. Vel blev det ikke Kongeligt, dog aad Ieg det ved det saa kaldede Kongens Bord i Xstiania, og (:Gud skee Tak:). Jeg aad og Ieg blev mætt.

Saa lidet, som da Fattigdom kiededes at følge mig min hele Vej igjennem Skolen, saa lidet blueedes den og at forfølge mig paa

min Vej til det Kongel: Universitet i Kiøbenhavn. Man siger: Numos postulat iter, og man maa atter sige dette om en Norsk Candidati Reise til det Kjøbenhavnske Universitet. Vi vare 9 Brødre, der ved min Udgang udav Skolen skulde tiltræde dene Reise. Nogle havde, som Josephs Brødre, deres Sække fulde, andre havde noget i dem. Min Sæk var tom, ja saa stort var det Intet, Ieg bragte med mig paa min Reise, at, da Kiøbenhavn var ikkuns seet, og mine Penge-Levninger bleve efterseete, var Ieg ikke den (lad være Ieg i Regne-Kunsten ikke var den største frater ignorantie) der i Henseende til den Mønt, Vi Norske kalde Dalere, kunde tælle til 5. Her opdroges da ret sorte Skyer paa min Studerings Himel, men de bleve sortere. Den virksome Gud havde under min Skolegang udvirket mig til en hemelig Velyndere den værdige og aldrig nok velyndede Hr. Stifts Provst Wegersløf. Ved min Afreise av Skolen oplod sig dene Retsindige for mig, og skeede dette paa en Maade, at det ikke kunde heede: Vox prætereaq: nihil. Paucis, min nye Velyndere leverede mig Gud og Guld og tillige geleidede sit Vale med det Løfte, at, naar Kjøbenhavn var hilset, og Han derom blev underrettet, vilde Han, der kiendte det yderlige i min Fattigdom, hos Vener av Formue forskaffe mig det muelige til mit Ophold. Jeg var ikke lad, hvor Flittighed udkrævedes. Brev og Bøn avløbe derfor efter min Ankomst til Kiøbenhavn ufortøvet til min Mæcenat, men neppe vare disse Ting avløbne, førend Tiidender allerede vare indløbne, at det Træe i Vingaarden, der nyelig stod saa grønt, og der bar sin Herre saa megen Frugt, u-ventelig var visnet, vissere(sic) var ikkuns optaget og omplantet i Guds eget Paradiis. I dette Mørke var mig nu Intet klart uden Budet: Confide in Deum solum. Jeg practiserede det derfor efter Ungdoms Maade, som Ieg kunde. Gud var fornøjet, og didhen lod Han det lykkes for mig, at Ieg med lige Vished, som de øvrige mine Brødre naaede det Maal, hvortil Vi løbe. Til den Ende sustinerede Ieg examen 1mum i Decembri 1742, og atter exam: Philosoph: i Majo 1743. Inden hvilken Tiid Ieg kand ikke dølge Multa tuli feciq. puer, sudavi et als, men Ieg dølger ikke meere, ja Ieg vil fortælle det til Guds Barmhertigheds Ære: Cum duplicaventur lateres, semper aderat Moses. Kortelig Herren var med mig og hialp mig ved min første Kiøbenhavnske Reise, at Ieg hældig og hæderlig overvandt de 2 Examina, der ere de første. Nu var min trodsige Fattigdom dog ikke overvunden. Regulen maatte altsaa anvendes: Ut Ventus est in alto, sic velum

vertatur. Jeg anvendte den og. Satte derfor efter absolveret Ex. Philosoph: skyndeligst Seil til mit Fædreneland, og befandt mig glad og lykkelig igien i min Føde-Bye om Sommeren 1743. Man maatte spørge mig: Hvorhen med dene Spilde? om Ieg paa nærværende Papir vilde udøse Beretninger, der kunde spares. Naar Ieg derfor ikkun løselig har meldet om en falsk Broders List, der indlistede sig igienem en Conditions Dør, der kort efter min Hiemkomst var aabnet for mig, og atter, naar Ieg har nævnet, at Herrens Forsyn noget efter deñe Falskheds Gjerning oplod mig en anden Dør, hvorigienem Ieg gik ind, og paa 5te Aar hos den estimerede Borger og Garvere i Xstiania, Sr Christian Bruun fandt Ophold, og fandt det overflødigt, forlader Ieg det Øvrige, der mødte, ja vel stødte mig efter min Hiemkomst, men udfører videre, hvad mit Løb concernerer ved det Kiøbenhavnske Universitet.

Jeg fortsatte altsaa mit Curriculum Academicum i Aaret 1749, da Ieg mod Høstens Tiid igien arriverede til Kiøbenhavn, men før blev ikke Løbet fuldkomet, end i Aaret 1750, da Ieg i Februario under de Lærde Academicke Lærere Hr. Doct: Marc: Wøldike og Hr. Doct: P: Goiske Rosenstand sisterede mig til Exam: Theologicum, og derved blev beegnet av dem ikke med Foragt. Et lidet efter deñe Tid skeede ligeledes den Prædiken, der pro Dimissione impetranda skal see — Jeg holdt den i den Kirke, man kalder Trinitatis. Min Censor derved var den første av de før berømte Censoribus ved min Ex: Theolog: — De Ord, hvorover Ieg talede, og skulde tale sees Matth: 26—63, da det heeder om den Himelske Martyr: Men han taugde, og den Maade, hvorpaa min Roos-værdige Censor nu beegnede mig, var geleidet af Roes. Den fuldkomnere Del af Roosen blev dog tilkiendt Talegaven, og det man under en Prædiken kalder Actio, ti om Talen selv heedte det alleene: Den var ikke urooselig. Min Roos være og, sensu bono altiid ingen, men min Guds Roos være ævigen og overflødig. Ja Hans Roos skal indtil Dagenes Ende være daglig i min Mund, ti Han, Han var min Hjelper og Ungdoms Leder. Han var den, der paa min ganske Academicke Vej opholdt mine Trin, styrede mig til Maalet, og gjorde det vel altsamen.

Curriculo sic finito Academico, kunde man ventet, at min Fattigdom havde løbet sig trætt, men den var u-trættelig, drev mig altsaa inden Foraaret i forermeldte Aar 1750 paa nye tilbage til Xstiania. Min Patron, hvis Huus Ieg havde forladt, havde ikke under min Fraværelse forladt sin første Kierlighed; til den Ende opluk-

kede han mig igien av egen, eller den skiulte Driveres Drivt ved allerførste Samtale den Dør i sit Huus, som Ieg selv efter Fornødenheds Lov havde tillukket; ja det tiener den gamle brave Mand til Ære, at Hans Øje var enfoldigt, seende ved Dørens Aabning egentlig derhen, at Ieg i Hans Hus kunde finde Tilhold og Ophold, indtil Høstens Herre oplod mig en bedre Dør ind i sin Vingaard, og der satte mig til sin Gierning.

Et halvt Aar var og ikke rett til Ende, da denne sidste Dør ved en bekiendt Vens u-bekiendte Velgiørenhed var bleven mig halv opladt, og derefter aabnedes mig den heele Dør, da Ieg d. 18de Decembr. 1751 ved Kongl. ailernaadigst Confirmations Brev, hos den nyelig eller d. 18de Decembr. 1765 afdøde Provst i Øvre Thelemarken og Sogne-Præst i Hierdals Præstegield, Hr. Jens Eilert, indgikk som en Medtiener og Capellan pro. Pers. ved de 4 hans anbetroede Meenigheder.¹⁾

¹⁾ Under 24 Decbr. 1765 indgav Ditlev Luth følg. Ansøgning om at blive Sognepræst til Hjertdal:

»Stormægtigste, allernaadigste Arve-Konge og Herre!

Efterat jeg i 14 Aar har tjent som personel Capellan ved de 4 Menigheder i Hjertdals Præstegjeld i Øvre Thelemarken udi Norge samt i en Omstændighed, da jeg lever eenlig og elendig med 3 moderløse Smaa, en i 5te, en anden i 3die og atter en ikkuns i det 1ste Aar, nedlægger jeg for Deres Kongl. Mayst. Trone nærværende allerundanigste Suppliq. anraabende paa den bevægeligste Maade Deres Kongl. Mayst., at De kaster et allernaadigst Øie til mig i min Nedrigthed og Elendighed, og saaledes skjenker mig, en brødløs Mand, det ved min Sognepræsts dødelige Hengang vacant blevene Hjertdals Sognekald. Gud, der er riig paa Barmhjertighed belønne Deres Maysts Naade med mange Velsignelser baade til Sjæl og Legeme etc « Ansøgningon tilstillede han under s. D. Oversecretair Otto Thot ved følgende Skrivelse: »Præsten i Øvre Thelemarkens Provsti og Sognepræsten til Hjertdals Menigheder, den Velærværdige Mand Hr. Jens Eilertz indgik d. 18 hujus i sin Herres Glæde. Samme Dag, da han hensøvede fuldkommede sine Leveaar, fuldkommede og jeg det 14de Embedsaar, som Capellan pro Persona ved denne Herrens Gierning han hos forermelte Menighed var anbetroet. Naadigste Herre! Jeg har foruden min lange Embedstiid Vilkaar, man maa kalde tunge; i det Aar, hvis Ende er kommen nære, er henkaldet fra mig endog en trofast Hustru. 3 Smaa, en i 5te, en anden i 3die og atter en ikkuns i det 1ste Aar vandrer efter hende med mig her i Jammerdalen. Jeg er virkelig en af de Fattiges Hob, maa og befrygte mig med mine moderløse 3 at blive baade husvild og brødløs, naar jeg ikke igjennem den Dør, Herren har opladt, maa finde Indgang til Emploi og Lykke; i Følge heraf ydmyger jeg mig for Deres Excellence, bedende Dem i den Herres Navn, hvis Tjener jeg er bleven, at de sørger for mig ved nærværende Anledning, altsaa med en naadig Haand imodtager indesluttede allerunderdanigste Suppliqve samt i den beleilige Tiid træder frem for mig hos vor allernaadigste Konge med saa

Det er den curieuse fritt at declinere min Promotion. men her pecceres in Regulam om man declinerer den i andre Casibus, end dem, der ere recti. Vel maa Ieg tilstaae, at, da Ieg i det 6te Aar efter min Befordring forlod den eenlige og indlod mig i den forenede Stand, fandt Ieg til Medhielp en Jomfrue ved det Tilnavn Rhode. Hun, der var u-mistelig, er allerede mistet, og fryder sig med de Fryde-fulde, der ere komne udav deñe Trængsel, men Hun var ikke, da Hun blev min, den Pige Rhode, der lukte Peder ind. I det øvrige har Ieg nu i meere end 14 Aar vandret vildsome Veie

naadig en Forestilling og Forbøn, at det vacante Hiertdals Sognekald maa blive mig til Del. Herren ved, Deres Excellence! at det ydermere er mit Hiertes rene og alvorlige Lyst at gjøre min Guds Gjerning usvigagtelig; glæd mig derfor at jeg med den forønskede Lykke fremdeles maa blive sat til Gjerningen hos det Israel, der baade er mig saa bekendt saa og hos hvilket de bedste mine Levnetsaar allerede ere forslidte o. s. v. Biskop Tidemand indstillede den residerende Capellan til Undal (eller Valle) Christen Tobiesen til at erholde det ledige Hiertdals Kald og Ditlev Luth til i hans Sted igjen til resd. Capellan til Undal, hvortil han ogsaa 18 April 1766 blev udnævnt. Den 5 Mai 1769 blev han forflyttet som Sognepræst til det da oprettede Molands Præstegjeld i Øvre Thelemarken, mod at svare Hr. Henrik Berg, der havde været Sognepræst til Fyrrisdal, hvilket Kald ved denne Leilighed paa Almuens Ansøgning ved kgl. Rescript af s. D. deltes i tvende Kald, Valle og Moland, og som efter at have været sat under Tiltale for sine Embedsforøelser erholdt kgl. Tilladelse til at resignere mod 100 Rdl. i aarlig Pension af Kaldet, 60 Rdl. aarlig, medens de øvrige 40 Rdl. skulde svares af Mo Kald. I dette Embede forblev Ditlev Luth til sin Dod, der indtraf 17 Juni 1774 paa Molands Præstegaard (jordfæstet i Molands Kirke 23 Juni s. A.) 51 A. gl. Han var, siger Kaldsbogen, »bekendt som en retskaffen Mand« og var gift 2 Gange 1) med Else Rhode, begr. 25 Aug. 1765 32 A. 9 M. 17 D. gl. ved Sauglands Kirke i Hjertdal, og 2) med Claudine Marie Winther, døbt i Skien 25 Aug. 1741, † paa Molands Præstegaard 22 Mai 1774 (jordfæstet i Molands Kirke 31 Marts s. A.) 32 A. gl., Datter af Rector i Skien Nils Winther og Ingeborg Cathrine Nyborg. I 1ste Ægteskab havde han 3 og i 2det 4 Børn nemlig: 1) Hans Christian, hjemmedøbt og Daaben confirmeret i Sauglands Kirke i Hjertdal 4 Juli 1761. 2) Anna Margrethe, døbt i Sauglands Kirke 6 Febr. 1763, * med Contoirbejnt ved Porsgrunds Toldbod Frants Johan Berggreen. 3) Fredrik Andreas, hjemmedøbt og Daaben confirmeret i Sauglands Kirke 3 Febr. 1765. 4) Elisabeth Josepha, født paa Molands Præstegaard 23 Novbr. 1769 (døbt 26 Novbr. s. A.). 5) Ingeborg Catharine, født paa Molands Præstegaard 13 Decbr. 1770 (døbt 16 Decbr. s. A.) 6) Nils Winther, døbt i Molands Kirke 23 Aug. 1772; han antog Navnet »Jæger« som Familienavn, da han toges i Barns Sted af Ditlev Luths børnløse Eftermand i Moland Ephraim Jæger: Capitaine og Overtoldbejnt i Mandal: * med Ellen Bolette Beer, døbt i Lunde Kirke ved Flekkefjord 15 Januar 1783, Datter af Kjøbmand i Flekkefjord Jens Henrik Beer og Ellen Bolette Ferroe. 7) Birgitte Rosing, døbt i Molands Kirke 21 Novbr. 1773: * i Id 1 Febr. 1801 med Foged i Ide og Marker Fredrik Christian Folmar.

her i Orken. Ja i dette Øieblikk er min Vei, frem for andre mine Arbeids Brødres den, der er belagt med Steene og trint omkring begroed med Torne. Steene ere ikke Brød, og Torne bærer ingen dugelig Frugt. Jeg sad derfor og i dette Øjeblik med Moderløse 3; Vilkor her i Orken, som den Ynksome vil, men den kyndige ikkuns rett kand ynke. Mit Haab har ofte været: Dat Deus his qvoq: finem. Nu er det storst, da den Mand, ved hvis Bord Ieg hidindtil har sanket Smuuler, ikke meere er her til Huuse, eller æder Brød med nogen. Haabets Gud opfylde derfor mit Haab og tage ikke det Brød, Han har levnet, fra mig og de Børn, der ere mine. Ja, mildeste Overhyrde! sørg ømelig for din Faare-Stie, hvis Dør du her har giort aaben! Lad dem, der stiger ind deri, elske dine Faar, og saaledes leede dem, at baade Han og de, saamenknyttede i Troens Baand, daglig maa gaae ind og ud hos Dig og finde Føde. Amen! Ja, o Jesu! Amen!

Øen i Soudlands Annex og Hierdals Præstegield d: 14 Februarii 1766.

Ditleb Luth.

Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dagbøger for Aarene 1688—1691.

Meddelte af Gustav Ludvig Wad.

Da Molbech i 1846 skrev Fortalen til sin Udgave af Bircherods Dagbøger, maatte han (S. XXII) beklage, at fire Bind af den ellers for Biskoppens hele Liv complete Række vare forsvundne — en Beklagelse, som endnu maa gjentages, da det savnede hidtil ikke er fundet. Imidlertid er det lykkedes mig at opdage nogle upaaagtede Uddrag just af de manglende Dagbøger (for Aarene 1688—1691), der ere afskrevne ved Midten af forrige Aarhundrede, sandsynligvis til Brug ved Udarbejdelsen af Blochs Fyenske Gejstligheds Historie, og nu findes i Gustav Ludvig Badens Papirer i Kongerigets Archiv under Nr. 373.

Desværre give Uddragene langt fra alt, hvad man kunde ønske; der er gjort et meget sparsomt Udvalg af Dagbøgernes Rubriker: *res meæ* og *res patriæ*, ja undertiden er der ved en Dag